

Aika: tiistai 3.5.2011 klo 9-11

Paikka: Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki, sali 401

Läsnä: Ilkka Niiniluoto, puheenjohtaja

Jäsenet: Arja-Riitta Haarala

Pirjo Hiidenmaa

Jyrki Ilva

Heikki Mannila

Olli Martio

Olli Poropudas

Hannu Sariola

Sihteeristö: Aura Korppi-Tommola

Tuija Raaska

Liisa Savunen

Otto Auranen

Janne Pölönen

Asiantuntijana: Hanna-Mari Puuska (CSC, Raketti-hankkeen Julkaisurekisteri-projekti)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9.07.

2. Ilmoitusasiat

- Paneelien toinen kokouskierros on käyty. Seuraava kierros on touko-kesäkuussa.
- Lehdissä on ollut mielipidekirjoituksia, joissa on käsitelty tai viitattu kriittisesti Julkaisufoorumiin. Sihteeristö on vastannut kirjoituksiin. Keskustelussa tuotiin esiin, että olisi syytä varautua vastaamaan avoimiin kysymyksiin ja kritiikkiin verkkosivujen kautta ja esimerkiksi syksyllä Tieteessä tapahtuu –lehdessä.
- OKM on perustanut työryhmän yliopistojen perusrahoitusmallin uudistamiseksi. Ryhmä on aloittanut työnsä. Uuden rahoitusmallin tulisi olla käytännössä valmis vuoden 2011 loppuun mennessä. Mallia suunnitellaan aiempaa pidempi-ikäiseksi, ja sitä pohditaan suhteessa vuoden 2020 tavoitetilään. Tavoitteena on saada malliin aiempaa enemmän laatua osoittavia kriteereitä ja toisaalta alakohtaisia mittareita. Väliaikainen ratkaisu voi olla tarpeen, ennen kuin pitkäaikaisempi malli saadaan aikaan.
- Julkaisurekisteri-projekti on jakautunut kahteen alaprojektiin. Jure I:ssa kokeillaan yliopistoilta pyydettyjen vuoden 2010 julkaisumetatiетоjen yhdistämistä keskenään ja toisaalta Julkaisufoorumin alustaviin laatuluokituksiin. Jure II:ssa tehdään kevään aikana konkreettinen kuvaus keskitetyn julkaisutiedonkeruun toteutuksesta ja kustannuksista, ja ehdotetaan yliopistoille järjestelmän käyttöönottoa.

3. Lehtien ja sarjojen taso 3

Ohjausryhmä päätti 1.2., että paneelit voivat halutessaan luokitella johtavista tason 2 lehdistä ja sarjoista osan korkeimmalle tasolle 3. Tasolla 3 voi olla lehtiä ja sarjoja korkeintaan 1 % kunkin paneelin tasolle 1 luokittelemien lehtien ja sarjojen määrästä. Paneelikokouksissa on toivottu paneelien yhteistä linjaa tasoon 3. Toisaalta yhden prosentin osuutta on pidetty varsin pienenä.

Käytiin asiasta keskustelua evästyksiksi paneelien puheenjohtajien kokoukseen. Keskustelussa tuotiin esille seuraavia näkemyksiä:

- Voisiko tason 3 lehtien ja sarjojen kriteerinä olla yleistieteellisyys ja riippumattomuus alasta. Tällaisia lehtiä ovat esim. Nature ja Science. Jos taso 3 määriteltäisiin näin, siihen kuuluvat lehdet/sarjat voitaisiin nimetä ohjausryhmässä.
- Yleistieteellisten lehtien yleistieteellisyys on kyseenalaista. Esim. Nature ja Science eivät julkaise kaikkien alojen tutkimusta.
- Ambitiotason nosto hyvä peruste tason 3 lehtien/sarjojen valinnalle. Voisiko tason 3 koko olla 20 % tason 2 lehdistä/sarjoista, eli 4 % tason 1 lehdistä
- Yhden prosentin osuus tasosta 1 voi olla tosiaan vaikea valita, suurempi osuus olisi hyvä.
- Ehkä tärkeämpää olisi löytää laadun alataso, eli mikä kelpaa mukaan. Miten erotetaan tasot 2 ja 3?
- Tasojen 2 ja 3 ero voi olla vaikea. Sinne voidaan sijoittaa myös liikaa erikoisalojen lehtiä.
- Joissain paneeleissa voi olla helpompaa erottaa taso 3. Niistä voisi löytyä ajatuksia tason 3 kriteereiksi, jotka voivat toimia myös muille paneeleille.
- Julkaisupaine eli julkaistujen käsikirjoitusten osuus tarjotuista on yksi mahdollinen kriteeri tasolle 3.
- Australian tason A* kriteerit voisivat toimia Julkaisuforuminkin tason 3 kriteereinä.
- tason 3 voisi ottaa käyttöön mahdollisesti myöhemmin, mutta ei tässä vaiheessa.
- Ääripää on se, että määrätään kaikki paneelit valitsemaan tason 3 lehdet/sarjat. Pehmeämpi vaihtoehto on, että annetaan halukkaiden paneelien tehdä taso 3. Lisäksi kyse on siitä, mikä on tason 3 suuruus.
- Jos vain joillain aloilla on taso 3, rahoitusmallissa voidaan hyvin käyttää kahta luokkaa.

Päätettiin tuoda ohjausryhmän keskustelu tiedoksi paneelipuheenjohtajien kokoukseen ja kuunnella puheenjohtajien näkemykset tason 3 valitsemisesta. Tarvittavat jatkopäätökset tehdään puheenjohtajakokouksen jälkeen.

4. Suomalaisen yliopistojen väitöskirjasarjat julkaisukanavana

Joissain paneeleissa on noussut esiin, että suomalaisten yliopistojen väitöskirjasarjat tulisi huomioida julkaisukanavana, sillä monilla aloilla väitöskirjat ovat monografioita, jotka eivät koostu tieteellisistä artikkeleista. Väitöskirjasarjat täyttävät tieteellisten julkaisukanavien kriteerit, mutta ovat kuitenkin yliopistojen omia julkaisusarjoja, jotka tulisi arviointiohjeen mukaan pääsääntöisesti jättää arvioinnin ulkopuolelle. Paneeli 23 on tehnyt päätöksen, että paneelin alalla olevat yliopistojen väitöskirjasarjat otetaan paneelin arvioitaviksi.

Käytiin asiasta keskustelua evästyksiksi paneelien puheenjohtajien kokoukseen. Keskustelussa tuotiin esille seuraavia näkemyksiä:

- Jyrki Ilva: Väitöskirjan laatu tulee itse väitöskirjan laatuarvioinnin kautta, ei väitöskirjasarjan laatuksien kautta. Humanististen alojen väitöskirjan tehneet

julkaisevat väitöskirjansa paljolti muissa kuin väitöskirjasarjoissa (näin ainakin HY:ssa). Jos ongelmana on monografiaväitöskirjan arvostus julkaisuna suhteessa artikkeliväitöskirjaan, niin yliopistoja voisi palkita enemmän monografia- kuin artikkeliväitöskirjoista valtion perusrahoitusmallin avulla.

- Tohtorintutkintojen perusteella rahoitetaan jo yliopistoja. Pitäisikö väitöskirjoista palkita julkaisutoiminnassa uudelleen?
- Voidaan ottaa väitöskirjasarjat mukaan Julkaisufoorumiin, mutta niissä julkaisemisesta ei ole pakko palkita perusrahoitusmallissa. Väitöskirjat voisi rahoituksessa huomioida tohtorintutkintojen kautta.

Päätettiin, että ohjausryhmä suhtautuu kriittisesti väitöskirjasarjojen mukaan ottamiseen Julkaisufoorumiin. Avataan päätöksen perusteita Jyrki Ilvan esittämien näkemysten avulla.

5. Julkaisufoorumi-järjestelmän päivittäminen

Ohjausryhmän tulisi päättää vuoden 2011 aikana suunnitelmasta Julkaisufoorumin päivittämiseksi. Hankkeen aikana on käynyt ilmi tarve kirjasarjojen ja säännöllisten konferenssien systemaattisempaan arviointiin ja luokitteluun. Koordinaattorin lyhyt päivityssuunnitelmassa huomioitavista seikoista on liitteenä 1.

Käytiin pohjustavaa keskustelua aiheesta. Keskustelussa tuotiin esiin seuraavat näkemykset:

- Suomen Akatemian toimikunnat voisivat tehdä uusien julkaisukanavien arvioinnin ja vanhojen luokitusten muutokset.
- Kysymys on siitä, luotetaanko SA:n toimikuntien puolueettomuuteen riittävästi. Kun toimikunnat tekevät myös tutkimusrahoituspäätöksiä, voi syntyä eräänlainen pukki kaalimaan vartijana -vaikutelma.
- Julkaisufoorumia voisi päivittää pari ensimmäistä vuotta nykyisten paneelien avulla ja sen jälkeen vähentää paneelien ja niiden jäsenten määrää.
- Yliopistokirjastot voisivat toimia yhtenä tarkistuslähteenä lehtien ja sarjojen muutoksissa.
- Myös julkaisurekisterin kautta voi saada tietoja lehdistä ja kustantajista, joita ei ole vielä luokitettu Julkaisufoorumissa.
- Norjassa tulee noin 900 uutta julkaisukanavaehdotusta vuosittain. Sihteeristö käy kaikki läpi ja toimittaa tiedot paneeleille arvioitavaksi.
- Voisi selvittää, kuinka monta palkattua ihmistä muissa maissa tekee päivitystyötä, miten kustannukset katetaan Suomessa ja annetaanko päivitystyö yhdelle tai useammalle henkilölle pää- tai sivutehtäväksi.
- Julkaisurekisteri ja Julkaisufoorumi voisivat olla samassa organisaatiossa, mutta Jufoon tarvitaan silti jonkinlaiset arviointipaneelit.

Päätettiin, että sihteeristö selvittelee edelleen ulkomaisia käytäntöjä kesän aikana, ja laatii Julkaisufoorumin päivittämisestä suunnitelman, jossa on muutamia mahdollisia järjestelmän organisointivaihtoehtoja.

6. Muita asioita

Koordinaattori ja projektisihteerit osallistuvat bibliometriikan kurssille Leidenin yliopistossa (Alankomaat) 26.-30.9.2011.

7. Seuraava kokous

Päätettiin seuraavan kokouksen ajankohdaksi 25.8. klo 9-11.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.56.

Ilkka Niiniluoto
Puheenjohtaja

Otto Auranen
Sihteeri

LIITE 1

Julkaisufoorumin päivityksestä
Otto Auranen
2.5.2011

Julkaisufoorumin ohjausryhmän kokous 3.5.2011
Liite 1

Tehtävä

- saada uudet lehdet ja kustantajat mukaan Julkaisufoorumiin ja arvioida ne
- päivittää Julkaisufoorumissa jo olevien lehtien ja kustantajien laatuluokituksia

Kuinka päivitys tapahtuu teknisesti

- Norjan malli
 - o Yliopisto- ja korkeakouluneuvosto (UHR) ylläpitää järjestelmää, julkaisukanavaluettelot tietoineen Norjan yhteiskuntatieteellisen tietopalvelun (NSD) ylläpitämiä
 - UHR:n julkaisutoimikunta koordinoi tieteenalaryhmien arviointityötä, ryhmillä muitakin tehtäviä kuin lehtien ja kustantajien tasoluokittelu
 - o kuka tahansa voi ehdottaa uusia julkaisukanavia [www-lomakkeella](http://www.uhr.no/rad_og_utvalg/utvalg/publiseringsutvalget) suoraan NSD:lle
 - o vuosittain tehdään tarkistukset julkaisukanavien tasosta tieteenalaryhmien aloitteesta
 - o UHR:n julkaisutoimikunta: http://www.uhr.no/rad_og_utvalg/utvalg/publiseringsutvalget
 - o UHR:n tieteenalaryhmät: http://www.uhr.no/rad_og_utvalg/nasjonale_fagrad
 - o NSD:n sivut uusien ehdotusten tekemiseen: <http://dbh.nsd.uib.no/kanaler/forslag.do>
- Tanskan malli
 - o Tiede- ja teknologiaministeriön tutkimus- ja innovaatiohallitus ylläpitää bibliometrinen indikaattorien järjestelmää, jossa julkaisukanavien tasoluokittelu tärkeässä osassa
 - ohjausryhmä, tieteellinen ryhmä ja tekninen ryhmä, tieteenalaryhmien tehtävänä julkaisukanavien arviointi
 - o uusia julkaisukanavia voivat ehdottaa tieteenalaryhmien jäsenet suoraan tai ulkopuoliset yliopistojen kautta
 - o vuosittain tehdään tarkistukset julkaisukanavien tasosta tieteenalaryhmissä
 - o tutkimus- ja innovaatiohallituksen sivut bibliometrinen indikaattorien järjestelmälle: <http://www.fi.dk/viden-og-politik/tal-og-analyser/den-bibliometriske-forskningsindikator>
 - o tieteenalaryhmät: <http://www.fi.dk/viden-og-politik/tal-og-analyser/den-bibliometriske-forskningsindikator/organisering/faggrupperne>
 - o tieteenalaryhmän jäsenille tarkoitettu uusien julkaisukanavien ehdotussivu: <http://ith.cvt.dk/bfi/suggest>
- Australian malli
- ESF:n malli

Mitä työvoimaa tarvitaan

- uusien ehdotusten kokoaminen ja arvioitavan materiaalin valmistelu arvioijille
- tekniset tarkistukset uusista ja olemassa olevista lehdistä ja kustantajista
 - o täyttävätkö uudet kanavat vähimmäiskriteerit
 - o mitä muutoksia Julkaisufoorumissa olevien lehtien ja kustantajien toiminnassa
- julkaisukanavien arviointi
 - o jatkavatko nykyiset paneelit vai vähennetäänkö paneelijäsenten ja paneelien määrää
- toiminnan ohjaaminen, ongelmallisten ja kiistatapausten ratkaisu: tieteellinen johto-/asiantuntijaryhmä eri tieteenalojen edustajista
 - o voiko ryhmä samalla arvioida uudet ja Jufossa olevat kanavat

Mihin organisaatioon päivitys ja ylläpito sijoitetaan

- vaihtoehtoja: TSV, SA, OKM, Unifi, Korkeakoulujen arviointineuvosto

Muita huomioita

- tuleeko tason 1 ja 2 lehtien ja sarjojen välisten osuuksien pysyä ensimmäisen arvioinnin lopputuloksen mukaisina